LEDER: LIVSMESTRING

I 2008 ble skolens formålsparagraf vedtatt med mål om at opplæringa skal gi elevene «kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine». I 2010 ble Den norske kirkes plan for trosopplæring vedtatt, der det å bidra til kristen livstolkning og livsmestring listes som ett av fire hovedformål. I 2017 kom ny rammeplan for barnehagen der livsmestring har blitt et sentralt ord, og i den pågående læreplanfornyelsen for skolen er «folkehelse og livsmestring» ett av tre tverrfaglige emner som skal integreres i alle fag.

Livsmestring har altså blitt et viktig ord for (religions)pedagogisk virksomhet de siste årene. Men hva ligger i dette ordet – hva betyr egentlig livsmestring? Og hva betyr det for praksis når livsmestring er et sentralt mål?

I dette nummeret av Prismet kan du lese artikler om livsmestring innen både barnehage, skole og trosopplæring. Et slående trekk ved disse artiklene er hvordan forfatterne vektlegger ulike mulige aspekter ved begrepet, og ser ulike styrker og utfordringer ved at det nå har blitt et viktig mål.

Fra barnehagehold er pedagogikkprofessor Anne Greve kritisk til begrepet fordi det betoner livsmestring der rammeplanen før trakk fram livsglede. Hun skriver at et økt fokus på mestring kan bane vei for flere programmer og verktøy for diagnostisering, forebygging og tidlig innsats, og peker på det problematiske i noen av disse programmene.

Førstelektor i diakoni Kari Jordheim har arbeidet mye med livsmestring i kirkelig kontekst. Hun skriver i dette nummeret om å hjelpe barn og unge til å møte livet både i gode og onde dager, om relasjonskompetanse, myndiggjøring og håp, og verdien av å søke å bidra til dette.

Det er altså en klar forskjell i vurderingen av livmestringens inntog i retningslinjene for pedagogisk praksis vi ser her. Jeg tror det kan henge sammen med

at en kjenner på ulike utviklingstendser og ulikt «press» i kirke og barnehage. I kirkens plan for trosopplæring kom begrepet livsmestring inn parallelt med en utvikling mot et mer sosio-kulturelt læringssyn. Livmestringsperspektivet kan sees som en del av det å tenke bredt om verdien av og målet med trosopplæring. Mitt inntrykk er at livsmestring i kirkelig sammenheng forstås nokså tett knyttet til diakoni, og langt fra noe som har med noe som skal måles og vurderes for å karaktersettes. Dermed blir begrepsforståelsen og vurderingen av det annerledes enn i sammenhenger der politiske signaler om mer tradisjonell «skolsk» læring/mestring og vurdering er bakteppet, som mange i barnehagefeltet erfarer.

Hva så med skolen? I Prismet 4/17 skrev Geir Skeie en kort tekst om livsmestring i ny overordnet del av læreplanverket. Basert på erfaringer fra svensk kontekst kom han med en spådom om at det kan bli «økende tilbud til skolen fra både skolemedisinsk, psykologisk og alternativ medisinsk sektor begrunnet i deres potensiale for økt livsmestring». I dette nummeret av Prismet gir Guro Hansen Helskog, førstelektor i pedagogikk, et annerledes perspektiv på folkehelse og livsmestring i skolen. Helskog skriver om hva som kreves for at barn og unge kan få utvikle seg og dannes på måter som faktisk kan legge grunnlaget for god fysisk og psykisk helse. Hun peker på hvordan trekk ved nåtidig skolekultur som fragmentering og prestasjonsorientering, virker i motsatt retning. På dette grunnlaget tar hun til orde for at det trengs dyptgripende skolekulturelle endringer dersom målet er å fremme helse og livsmestring.

I kirkelig sammenheng har livsmestring blitt erfart som et vanskelig begrep å få tak på for praktikere,¹ men mitt inntrykk er at det likevel oppleves mer avklart her enn det per nå gjør for skole og barnehage. Dermed blir de neste årene interessante både for dem som ønsker å påvirke forståelsen av og arbeidet med livsmestring i skole og barnehage, og for dem som vil forske på det.

I tillegg til de nevnte tre essayene om livsmestring, inneholder dette nummeret av Prismet også forskning på det å være kristen elev i skolens religionsfag, og en forskningsartikkel som drøfter posisjoner eller perspektiver innenfor religionsundervisning (utenfra/innenfra, faglig/personlig). Her er også en bokmelding og omtale av det religionspedagogiske bidraget til de nyslåtte pensjonistene Heid Leganger-Krogstad og Tove Nicolaisen. God lesing!

Gunnfrid Ljones Øierud
redaktør

1 Se Nygaard, Marianne R. (2018) «Å gi de unge noe å leve på? Livsmestring i Den norske kirkes trosopplæringsarbeid». I: Graff-Kallevåg, K. og Kaufman, T. S: Byggekloss-spiritualitet? En studie av spiritualitet i Den norske kirkes trosopplæring. Oslo: IKO-forlaget